

רשומות

הצעות חוק

11 במרס 1992

2127

ר' באדר ב' התשנ"ב

עמוד

298 ..... חוק לימוד חובה (תיקון מס' 20), התשנ"ב-1992

298 ..... חוק צער בעלי חיים, התשנ"ב-1992

מתפרסמות בזה הצעות חוק מטעם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת:

[560] חוק לימוד חובה (תיקון מס' 20), התשנ"ב-1992

- תיקון סעיף 6 1. בסעיף 6 לחוק לימוד חובה, התש"ס-1949, בסעיף קטן (ד) -
- (1) אחרי "בשירותים מקובלים" יבוא "למעט תשלומים עבור שירותי בריאות, שירותי בריאות השן, תשלומים עבור החזקה שוטפת של מוסד החינוך, או תשלומים עבור פעולה חינוכית הנעשית כחלק מחייב מן התכנית החינוכית";
- (2) במקום "טעונים התייעצות" יבוא "טעונים אישור".

דברי הסבר

מוצע להקל מהנטל הכלכלי המוטל על ההורים בשל חינוך ילדיהם.

חבר הכנסת יוד צוקר

* הצעת חוק מס' תתתע"ז, הועברה לוועדה ביום ו' באדר א' התשנ"ב (10 בפברואר 1992).
! ס"ח התש"ס, עמ' 267.

[561] חוק צער בעלי חיים, התשנ"ב-1992

פרק א' - התאכזרות לבעלי חיים

- הגדרות 1. בפרק זה -
- "בעל חיים" - בעל חוליות למעט אדם;
- "הממונה" - רופא וטרנר, עובד השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות שמינה המנהל לענין פרק זה;
- "המנהל" - מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות;
- "השר" - שר החקלאות.
- איסור התעמרות או התאכזרות 2. לא יתעמר אדם בבעל חיים, לא יתאכזר אליו ולא יכה אותו באכזריות.

דברי הסבר

חוק זה מטרתו מניעת התאכזרות לבעלי חיים ופיקוח על ניסויים הנערכים בבעלי חיים. חברה נאורה נמדדת לא רק ביחסה לבני אדם אלא גם ביחסה לבעלי החיים.

חלקו הראשון של החוק המוצע, עניינו מניעת התאכזרות לבעלי חיים. במסגרתו מתאפשרת העמדתם לדין של המתאכזרים לבעלי החיים וניתנת הסמכה לממונה על הנושא להוציא מרשות בעליו בעל חיים שמתעללים בו, לספל בו ואף למוסרו לאחר. פרק זה עוסק גם בפיקוח על המתת בעלי חיים בססרכנין וברעלים אחרים, כדי להביא ככל האפשר להפחתת השימוש ברעלים משום שהמוות הנגרם בהרעלה הוא מוות הכרוך ביסורים קשים.

חלקו השני של החוק דן בנושא הניסויים בבעלי החיים. הצעת החוק מגסה למצוא את האיזון המתאים בין הצורך

* הצעת חוק מס' רס"ד: הועברה לוועדה ביום ט' בתמוז התשמ"ט (17 ביולי 1988).

3. לא יעביד אדם בעל חיים שאינו מסוגל לעבוד עקב מצבו הגופני.
- איסור העבדת בעל חיים
4. עובד במשרד החקלאות שהממונה הסמיכו לכך או שוטר רשאים, בהסכמת הממונה, לתפוס בעל חיים שיש להם יסוד סביר לחשוד שזנעברה בו עבירה לפי סעיפים 2 או 3 ולהעבירו למאורה מוגנת.
- תפיסת בעל חיים והעברתו למאורה מוגנת
- בפרק זה, "מאורה מוגנת" – מתקן שהמנהל הכיר בו, שבו מחזיקים בעלי חיים ונותנים להם טיפול והוא של ארגון שמטרתו ועיסוקו מניעת סבל מבעלי חיים ודאגה לרווחתם (כחוק זה – ארגון צער בעלי חיים).
5. (א) על העברת בעל חיים למאורה מוגנת תימסר הודעה לבעליו או למחזיקו ככל הניתן בנוסבות העניין.
- הודעה על תפיסה ושחרור ממאורה מוגנת
- (ב) ביקש בעלים או מחזיק של בעל חיים הנמצא במאורה מוגנת להחזירו לרשותו יוחזר בעל החיים אליו לאחר שהתקיימו כל אלה:
- (1) בעל החיים במצב גופני ראוי להחזרה;
- (2) המבקש שילם את ההוצאות המוטלות עליו לפי סעיף 6;
- (3) המבקש הפקיד אצל הממונה, התחייבות בנוסח שקבע השר בתקנות כי ינהג בבעל החיים כאמור בחוק זה.
6. הבעלים או המחזיק של בעל חיים הנמצא במאורה מוגנת לפי הוראות חוק זה ישא בהוצאות הובלתו למאורה, הזנתו והטיפול בו בסכום שיקבע השר ושלא יעלה על ההוצאות הסבירות שהוצאו בפועל, ורשאים בעלי המאורה המוגנת או מי מטעמם להיפרע מהבעל או מהמחזיק.
- תשלום הוצאות
7. (א) לא ביקשו הבעלים או המחזיק את בעל החיים בתוך 20 ימים מיום שנתפס או לא התקיימו הוראות סעיף 5(ב), רשאי הממונה למסרו לאחר אם התקיימו הוראות אותו סעיף.
- העברת הבעלות על בעל חיים
- (ב) נמסר בעל החיים לפלוני תינתן לו תעודה על כך על גבי טופס שקבע שר החקלאות ובעלות של אדם אחר עליו תפקע.
- (ג) התעודה תשמש אסמכתא לבעלותו על בעל החיים.
8. (א) נוכחו הממונה או רופא וטרינר עובד ציבור שהמנהל הסמיכו לכך, כי בעל חיים חולה או סובל רשאים הם להעבירו למאורה מוגנת או לצוות על המתן, הכל לפי מצבו הרפואי.
- כפיית טיפול או המתה
- (ב) המתה תבוצע תוך מניעת סבל מיותר והבעלים או המחזיק ישאו בהוצאות המתה.
9. (א) מוקמת בזה קרן צער בעלי חיים במסגרת השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות (להלן – הקרן).
- קרן צער בעלי חיים

ד ב ר י ה ס ב ר

שתקבע המועצה. כללי המועצה יהיו מבוססים על התקנות הוולונטרי של האקדמיה הישראלית למדעים.

הצעת החוק היא פרי פשרה בין גורמים המתנגדים לניסויים כלשהם בבעלי חיים, לבין גורמים הסבורים כי ניתן לבצע ניסויים כאלה ללא כל פיקוח. הפתרון המוצע מאפשר עריכת הניסויים תוך פיקוח וניסיון למזער ככל האפשר את הסבל.

להמשיך ולבצע ניסויים בבעלי חיים כדי לקדם את המחקר והרפואה, ובין הצורך למנוע ניסויים מיותרים ומיועזר הסבל הנגרם לבעלי חיים במהלכם. הפרק דן על כן בתנאי החקיקה של בעלי החיים שבהם נערכים ניסויים.

בהתאם לחוק המוצע, תוקם מועצה ציבורית שתפקח על הניסויים בבעלי חיים. למוסדות להשכלה גבוהה ניתנת אפשרות להקים ועדה פנימית למתן היתרים בכפוף לכללים

(ב) כספי הקרן ישמשו לחינוך, להסברה, להדרכה ולפיקוח, לסייע לארגוני צער כעלי חיים ולקידום מטרותיו של פרק זה.

(ג) הקרן תמומן מתקציב המדינה, מתרומות ומקנסות שיוטלו על עבירות לפי פרק זה.

(ד) השר יקבע בתקנות את סמכויותיה וסדרי עבודתה של הקרן וידווח בסוף כל שנת תקציב לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה.

10. (א) לא יומת בעל חיים בסטרקנין או ברעל אחר שקבע המנהל בהודעה ברשומות אלא אם כן נתן המנהל היתר לכך.

המתה בסטרקנין
או ברעל
שקבע המנהל

11. הממונה - תפקידי הממונה

(1) יפעל להגברת המודעות בציבור למניעת סבל מבעלי חיים;

(2) ימלא כל תפקיד שהוטל עליו על פי כל דין.

12. השר ממונה על ביצוע פרק זה, והוא רשאי באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת ובהתייעצות עם הגורמים הנוגעים בדבר להתקין תקנות לביצועו, ולשם השגת מטרותיו של פרק זה כענין -

ביצוע ותקנות

(1) תנאי החוקה של בעלי חיים;

(2) תנאי הובלה של בעלי חיים במאורה מוגנת;

(3) אופן המתת בעלי חיים למעט המתת בעלי חיים לצרכי מאכל;

(4) אילוף בעלי חיים;

(5) תערוכות, הצגות ותחרויות של בעלי חיים;

(6) טיפול בבעלי חיים למטרות נוי שיש בו חיתוך ברקמה חיה.

פרק ב': ניסויים בבעלי חיים

13. בפרק זה -

הגורות

"בית גידול" - מקום בו מגדלים בעלי חיים למטרות ניסויים;

"בית חיות" - המקום והמתקנים שבהם מחזיקים בעלי חיים לפני, בעת ואחרי ביצוע ניסויים;

"בעל חיים" - בעל חוליות למעט אדם;

"המתה" - המתת בעל חיים הוך מניעת כל סבל מיותר;

"המנהל" - מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות;

"המפקח" - מי שנתמנה להיות אחראי על הפיקוח במוסדות לפי סעיף 16(ב);

"ועדה מקצועית" - הועדה שמונתה על פי סעיף 16(ג);

"הוקר מוסך" - עובד מוסד שמנהל המוסד הסמיכו לערוך ניסויים בבעלי חיים;

"מוסד" - מוסד חינוכי, מדעי, מחקרי, רפואי או תעשייתי, שנערכים בו ניסויים בבעלי חיים;

"ניסוי" - ניסוי בבעל חיים, שנועד לאחד מאלה:

(1) כדיקת הנחה או השערה מדעית;

(2) צבירת מידע באמצעות מחקר מדעי;

(3) ייצור או בדיקה של כל חומר או חפץ;

(4) לימוד והוראה;

(5) קידום הרפואה.

"רופא וטרינר מומחה" – רופא וטרינר שהוא מומחה לרפואת חיות מעבדה או שהוא מומחה קליני שעיקר עיסוקו בסוג בעלי החיים שבהם מבוצע הניסוי.

"השר" – שר הבריאות.

מועצה לניסויים
בבעלי חיים

14. (א) מוקמת בזה מועצה ארצית לניסויים בבעלי חיים (להלן – המועצה) שתפעל כמסגרת משרד הבריאות והרכבה:

- ששה נציגי האקדמיה הלאומית למדעים, מהם שניים מתחום מדעי החיים או הרפואה וארבעה מתחום מדעי החברה, הרוח או המשפטים;

- מנהל בית הספר לרפואה וטרינרית של האוניברסיטה העברית בירושלים;

- שני דיקאנים של בית ספר לרפואה שימנה שר הבריאות;

- נציג המועצה המדעית של הסתדרות הרופאים;

- נציג המועצה המדעית של הסתדרות הרופאים הוטרינרים שהוא רופא וטרינר מומחה;

- נציג התאחדות התעשיינים;

- נציג שר הבריאות;

- נציג שר החינוך;

- נציג שר המדע והטכנולוגיה;

- נציג שר המשפטים;

- מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות;

- שני חברים שימנה השר מבין ארגוני צער בעלי חיים.

(ב) תקופת כהונתם של חברי המועצה היא ארבע שנים, אולם חבר המועצה יכול לשוב ולהתמנות כחבר בה.

(ג) השר ימנה יושב ראש למועצה מבין חבריה שהם נציגי האקדמיה הלאומית למדעים.

תפקידי המועצה

15. המועצה מופקדת על הפיקוח על עריכת ניסויים בבעלי חיים.

מינוי בעלי
תפקידים

16. השר ימנה על פי הצעת המועצה –

(א) מזכיר עובד משרד הבריאות שיהיה אחראי לעבודתה המנהלית של המועצה;

(ב) רופא וטרינר שיהיה האחראי על הפיקוח במיסדות והוא יהיה עובד משרד הבריאות;

(ג) ועדה מקצועית שבראשה נציג שר המשפטים, וחבריה יהיו המנהל או נציגו וחוקר מתחום הרפואה, מדעי החיים או הביולוגיה.

ביקורים של
חברי המועצה

17. חברי המועצה רשאים, באישור יושב ראש המועצה, ולאחר תיאום מראש, לבקר בכל מקום בו נערכים ניסויים בבעלי חיים.

18. (א) לא ייערכו ניסויים בבעלי חיים אלא על פי חוק זה.
 (ב) לא ייערכו ניסויים בבעלי חיים אלא על ידי חוקר מוסמך, במוסד שאושר על ידי המועצה, ובבית חיות שאושר על ידי המועצה. לענין חוק זה יראו את כל מוסדות החינוך כמשמעם בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949 (בפרק זה - מוסד חינוכי) כמוסד אחד שמנהלו - המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות.
- (ג) למרות האמור בסעיף זה רשאים תלמידים במוסד חינוכי לערוך ניסויים בפקוחו ובנוכחותו של חוקר מוסמך.
19. מוסד יקבל את אישור המועצה רק אם מילא אחר התנאים שבתוספת הראשונה לחוק זה.
20. (א) לא ייערכו ניסויים בבעלי חיים אם ניתן להשיג אותה מטרה בדרכים אחרות;
 (ב) מספר בעלי החיים בניסוי יוגבל למספר קטן ביותר ההכרחי לביצוע הניסוי;
 (ג) ניסויים בבעלי חיים ייערכו תוך הקפדה על מזעור הכאב והסבל שייגרמו להם;
 (ד) ניסויים בבעלי חיים ייערכו לפי הוראות התוספת השניה.
21. (א) ועדה שמונתה לפי סעיף זה תאשר ניסויים בבעלי חיים על פי האמור בחוק זה ובתוספת השלישית ולא ייערך ניסוי אלא לאחר קבלת אישורה.
 (ב) המועצה תמנה ועדה לאישור ניסויים בבעלי חיים מבין חבריה אשר בה שלושה חברים לפחות; יושב ראש הועדה יהיה רופא וטרניר מומחה וחבר בה חוקר מתחום מדעי החיים או הרפואה.
- (ג) מוסד שהוא מוסד להשכלה גבוהה או מוסד חינוכי וכן מוסד אחר שאישרה המועצה לענין זה, רשאים להקים ועדה פנימית אשר אחד מחבריה רופא וטרניר מומחה, והיא תמלא, לענין אותו מוסד, תפקידי הועדה שהקימה המועצה לפי סעיף קטן (א).
22. (א) המפקח או עובד ציבור שהוא מינה לכך, רשאים להיכנס בכל עת לכל מוסד ולכל בית חיות על מנת לבדוק אם מקיימים הוראות חוק זה.
 (ב) נוכח המפקח כי ניסוי נערך שלא לפי הוראות חוק זה או שבית החיות פעל שלא לפי הוראות חוק זה, רשאי הוא להמליץ לבטל או להשעות את האישור שניתן למוסד, לבית החיות או לניסויים.
 (ג) המליץ המפקח כאמור בסעיף קטן (ב) יביא את הנושא בפני הועדה המקצועית. הועדה המקצועית רשאית לבטל או לאשר את ההמלצה.
 (ד) אישרה הועדה המקצועית את המלצת המפקח תזהיר הועדה המקצועית בכתב את הנהלת המוסד תוך פירוט הליקויים והדרכים לתיקונם ומניעתם בעתיד.
 (ה) נוכחה הועדה המקצועית, בעקבות בדיקה נוספת של המפקח כי לא תוקנו הליקויים תוך פרק זמן שקבעה, השעה או תבטל את אישור המוסד ותודיע על כך בכתב להנהלת המוסד.
 (ו) נוכח המפקח כי תוקנו הליקויים בשלהם הושעה או בוטל האישור, יודיע על כך לועדה המקצועית; הועדה המקצועית תהיה רשאית לחדש את האישור, ואם היה זה אישור שבוטל תהא הועדה המקצועית רשאית לחדשו לתקופת ניסיון.
 (ז) על החלטת המפקח שלא להודיע על תיקון ליקויים כאמור בסעיף קטן (ו) רשאי מוסד לערור בפני הועדה המקצועית.
 (ח) הועדה המקצועית תדווח למועצה על כל החלטותיה ועל המלצות המפקח.

23. מוסד ידווח בכתב למועצה אחת לשנה, ולא יאוחר מיום 31 בדצמבר בכל שנה, על תחומי דיווח למועצה הניסויים שעסק בהם במהלך השנה, סוג ומספר בעלי החיים שהשתמש בהם, שמות האחראים על בית החיות ושנו הרופא הוטרינר האחראי. כמו כן ידווח מוסד למועצה בכתב ומיד כל אימת שתעורר בעיון מיוחדת או שתארע תקלה מיוחדת.
24. (א) השר יתקין תקנות שעניינן צער בעלי חיים בכל הנוגע לבתי גידול.
(ב) המועצה לא תאשר פעולת בית גידול אלא אם כן עמד בהוראות תקנות שהותקנו לפי סעיף זה.
(ג) הוראות סעיף 22 יחולו בשינויים המחוייבים על בתי גידול.
25. יושב ראש המועצה, רשאי, על פי בקשת שר הכטחון, לפטור מהוראות חוק זה, להוציא הוראות סעיף 20, תכנית ניסויים מסויימת, ובלבד שיקבע הסדר חלופי לפיקוח על תכנית הניסויים.
26. דין המדינה לענין הוראות חוק זה כדין כל אדם.
27. כל מסכך או מידע אחר, שהגיע לידי חבר המועצה או לידי אדם שנתמנה על ידה בתוקף תפקידו, יהא חכוי ולא יימסר על ידו לזולתו אלא על פי הוראות חוק זה.
28. השר, על פי המלצת המועצה ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, רשאי לשנות כל הוראה מהוראות התוספת לחוק זה.
29. (א) המועצה רשאית להטיל, באישור השר, אגרות לאישורים הנ"תנים לפי פרק זה.
(ב) הכנסות מאגרות כאמור ישמשו כהכנסתה של המועצה.
- פרק ג' - הוראות כלליות
30. (א) העובר על הוראה מהוראות חוק זה למעט הוראות סעיפים 2, 3 או 27, דינו - מאסר ששה חודשים, ובעבירה נמשכת קנס נוסף בשיעור מחצית הסכום הנקוב בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לכל יום בו נמשכה העבירה.
(ב) העובר על הוראות סעיפים 2, 3 או 27, דינו - מאסר שנה.
31. חוק זה אינו גורע מכל דבר האמור בפקודת הכלבת 1934², או בפקודת מחלות בעלי חיים [נוסח חדש], התשמ"ה-1985³.
32. סעיף 495 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 - בטל.

תוספת ראשונה

(סעיף 19)

1. המוסד יכין וחברת הוראות, באישור המועצה, בדבר החזקת בעלי חיים, סדרי העבודה במעבדה, נוהלי בטיחות, שיטות הרדמה, הטיפול בבעלי חיים, המתחם וסילוקם, והדרכה לעובדים; הוראות החוברת יחייבו את עובדי המוסד.

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

² ע"ד 481, עמ' 242.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש, עמ' 84.

2. המוסד ימנה רופא וטרינר מומחה כאחראי על בית החיות שבמוסד.
3. הרופא הוטרינר שנתמנה כאמור יפקח על בריאות בעלי החיים ורווחתם, יתן להם טיפול רפואי, יהיה אחראי למניעת מחלות, להקטנת סבלם של בעלי חיים לאחר גמר תכנית הניסויים, ולהמתתם כתום הניסוי ויודיך את סגל העובדים בנושאים אלה.

תוספת שניה

(סעיף 20 (ד))

1. לא יבוצעו ניסויים שיש עמם גרימת כאב או סבל, אלא בהרדמה כללית או מקומית או באלחוש. ביצוע ניסוי תוך הרפיית שרירים מרכזית או היקפית אסור אלא כליווי הרדמה כללית, אלא אם כן השימוש בחומרי ההרדמה נוגד את עצם הניסוי, או כאשר ההרדמה תגרום לסבל גדול מהצפוי בניסוי ובמקרים כאלה יינקטו אמצעים חלופיים למזעור הכאב והסבל.
2. סוג בעלי החיים בניסוי יוגבל לנמוך ביותר בסולם הפילוגנטי המאפשר את הניסוי כלי לפגום במטרותיו.
3. רופא וטרינר יעמוד לרשות עורכי הניסויים וידאג לבריאות בעלי החיים ולרווחתם ככל הניתן.
4. המתת בעלי חיים לאחר ניסוי תיעשה, ככל הניתן, בטרם שובם להכרה; בעלי חיים הצפויים או חשופים לכאב עז או סבל ממושך לאחר הניסוי, יומתו גם אם לא הושגו מטרות הניסוי.
5. בתוספת זו, אלחוש (Analgesia), מניעת כאב באמצעים פרמקולוגיים או אחרים.

תוספת שלישית

(סעיף 21(א))

1. ועדה שמונתה לפי סעיף 21(ב) או 21(ג) (להלן בתוספת זו – הועדה) תקבל מראש את הפרוטוקול המפורט של תכנית הניסוי לגבי הטיפול המתוכנן בחיות, וכן פרוטוקול כללי על מטרת הניסוי ומהלכו המתוכנן, ועל סמך נתונים אלה ונתונים נוספים לגבי הטיפולים שייעשו בחיות אשר תמצא לנחוץ לקבל, תשקול מתן אישורה לביצוע הניסוי.
2. החוקר עורך הניסוי ינהל רישומים על פי נוהל שתקבע הועדה; רישומים אלה יישמרו במשך חמש שנים לפחות לביקורת המועצה.
3. הועדה תעביר לאישור המועצה את סדרי עבודתה.
4. אישור הועדה יכול שיינתן לתכנית ניסויים הכוללת יותר מניסוי אחד.

חבר הכנסת אברהם פורז